

Nieuwsbrief

Van de voorzitter

Veerkracht!

Met veel blijheid hebben we zojuist 6 mm regen gekregen. We tellen de millimeters, kijken op de weerkaarten en volgen elke bui.

Het wordt anders in ons land. Drie droge zomers op een rij, muisen die hun kans aangrijpen om de landerijen grondig door te woelen. Tel daarbij de maatregelen die ons door de overheid worden opgelegd, veranderde derogatienormen en druk om meer eiwit uit eigen land te halen.

Met trots kijk ik ook naar veel van mijn collega's. Terwijl de oogsten schraler worden, het verdienmodel onder druk komt zie ik toch dat ze open blijven staan voor nieuwe initiatieven.

Kijken naar kansen

Ik zie collega's die enthousiast blijven kijken naar kansen. Onze natuurvereniging heeft een steeds belangrijker taak om ons landschap met de vegetatie en de weidevogels in balans te houden. Het stimuleren van de biodiversiteit om het natuurlijk evenwicht weer een beetje in balans te brengen. Open staan voor een

ander grasmengsel. Planten die dieper wortelen, kruidenmengsels en het stimuleren van gebruik van compost.

Concreet

We willen u graag uitnodigen voor een zomeravondexcursie op het bedrijf van de familie Stam in Spijk. Op dit bedrijf wordt gebruik gemaakt van kruidenrijk grasland. We kunnen zien, horen en wellicht leren van ervaringen. De uitnodiging vindt u elders in deze uitgave.

Bestuur

Namens het bestuur mag ik u een mooie zomer toewensen in een prachtig Liemers Landschap. Een landschap overigens dat meer waardering ondervindt, nu steeds meer mensen ervoor kiezen in eigen land met vakantie te gaan.

Hartelijke groeten,

Jan den Hartog (voorzitter)

Nog te goed..

In de vorige nieuwsbrief kon u een stukje lezen van de SSR. Bij dit stuk ontbrak deze prachtige foto van de Blonde Aquitaine van Jos Bolk, die inmiddels dus ook op natuurterrein grazen.

Hoe beheer ik mijn poel op een goede manier?

Hoe op de beste manier een poel aangelegd en onderhouden kan worden, heeft Landschapsbeheer Gelderland goed omschreven in één van hun informatiebladen. Op <https://landschapsbeheergelderland.nl/landschapsbrochures/> is veel info te vinden over het beheer van landschapselementen.

Onderstaande tekst komt uit het informatieblad "Poel: aanleg en onderhoud" <https://landschapsbeheergelderland.nl/wp-content/uploads/poel.pdf> en uit "Landschapselementen: aanleg en beheer" van SBNL Natuurfonds <https://www.sbnl-natuurfonds.nl/>:

Een poel is een ondiepe kleine waterplas met stilstaand grondwater, waar de omstandigheden zodanig zijn dat ze kan dienen als voortplantingsgebied voor kikkers, padden en salamanders. Op plaatsen in het weiland die van nature laag liggen en waar het grondwater hoog zit, legde men vroeger vaak poelen in het weiland aan als drinkplaats voor het vee.

De zon schijnt op de noordoever van de poel en zal daar de meeste dieren aantrekken. Deze oever moet dan ook minder diep zijn en flauw aflopen. Dit is gunstig

voor de ontwikkeling van eieren en larven (van amfibieën) en levert een grotere variatie aan vegetatie op. Let dus op dat bomen en struiken niet verhinderen dat er voldoende zonlicht op de noordoever kan schijnen. Het is van belang te voorko-

men dat de poel dichtgroeit, dichtslibt en verlandt. Door regelmatig het teveel aan slib, afgestorven plantenresten en waterplanten te verwijderen (opschonen) blijft ook de zuurstofvoorziening in het water op peil. De frequentie voor het opschonen van de poel is afhankelijk van de grootte, gemiddeld een keer per zes jaar. Het opschonen kan het best in fasen gebeuren. Bijvoorbeeld het ene jaar de oostzijde van de poel en het jaar erop de westzijde. Op

deze manier blijft altijd een deel van de belangrijke noordoever intact en wordt niet de hele poel verstoord.

De onderhoudswerkzaamheden kunnen het best worden uitgevoerd in de periode van begin september tot half oktober. In deze periode zijn er nauwelijks amfibieën in het water aanwezig.

Verspreid de bagger naast de poel en laat het daar een aantal dagen liggen, zodat de dieren terug kunnen kruipen naar de poel.

Verwijder jaarlijks opslag van elzen en wilgen en maai de kanten. Laat een deel van de begroeiing staan zodat insecten hierin kunnen overwinteren.

Houtig materiaal, bijvoorbeeld van afgezette struiken of opslag van wilg en zwarte elsen, kan prima dienen als broeihoop (nat materiaal) of takkenhoop. In een broeihoop legt een ringslang haar eieren en vinden dieren een schuilplaats. Een takkenhoop biedt plaats aan kleine zangvogels, kleine zoogdieren en amfibieën.

Eventueel kan een raster om (een deel van de) poel aangelegd worden zodat de oever niet stukgetrapt wordt door weidend vee.

Weide vogels

Het seizoen nadert zijn einde en het was niet alleen geen goed seizoen voor de boeren, maar ook de weidevogels hadden het erg moeilijk. Er is een periode geweest dat zelfs de oudervogels geen snavel in de grond konden krijgen door de droogte, waardoor de vrouwtjes geen energie hadden om eieren te leggen. Hoe zouden de jongen dan nog kunnen overleven met hun broze snaveltjes. Veel boeren zijn echter gaan sproeien, toen er maar geen regen wilde komen en dat heeft de weidevogels zichtbaar goed gedaan. De eileg is weer op gang gekomen of de vogels zijn door predatie opnieuw begonnen.

We hebben dit jaar weer een wulpennest gevonden, maar vlak voor het uitkomen zijn de eieren geprederd door vogel of viervoeter, erg jammer. Over de scholekster valt niet te klagen. Er zijn weliswaar slechts tien nesten in het veld getraceerd, maar de meerderheid van deze soort zit toch op gebouwen, waar nauwelijks predatie is te vrezen en de vogels geen last hebben van werkzaamheden.

Wat grutto en tureluur betreft, daarvoor moeten we toch hoofd-

zakelijk zijn in het "plasdrasgebied". Dat houdt zijn aantrekkingskracht en ieder jaar komen daar vele soorten vogels op af.

De omstandigheden in aanmerking genomen, zijn er toch nog meer dan 250 nesten van de Kieviet gevonden, maar de meeste "pullen" (jongen) hebben het niet gered. Het is te hopen dat de volgende leg betere resultaten oplevert.

De tweede telling (waar we kijken of er jongen zijn) van grutto en tureluur was enigszins teleurstellend. Tureluurs in overvloed, maar slechts vier koppels grutto waargenomen.

Hiervoor kunnen we moeilijk een verklaring geven. Er is een mogelijkheid dat het eerste legsel, om welke reden dan ook, niet is uitgekomen en deze grutto's niet aan een tweede legsel zijn begonnen en vertrokken zijn.

Na de eerste week van juni moeten er nog zeker zestig tot zeventig nesten van de Kieviet uitkomen en er zijn nu nog steeds Kievieten die weer opnieuw beginnen. Deze jongen hebben meer kans volwassen te worden, nu de mais opkomt. Al met al een jaar met mindere resultaten van Kieviet en grutto!

Jan Willem Bakker.

Bij Herwen komt de vierde redoute op Zevenaars grondgebied: in de voetsporen van prins Maurits

Het Rijnstrangengebied kent een roemruchte historie. Zo maakten de Romeinen dankbaar gebruik van deze strategische plek aan het water. En tijdens de Tachtigjarige Oorlog (van 1568 tot 1648) deed prins Maurits hetzelfde. Maurits liet in het gebied om de paar kilometer verdedigingstorens bouwen, ook wel redoutes genoemd. Op deze redoutes stonden militairen de wacht te houden. Als de Spanjaarden aan de andere kant van de rivier opdoken, dan waarschuwden ze elkaar met vlaggen of met vuur. De gemeente Zevenaar zet zich in om de rijke historie van het gebied zichtbaar te maken. De afgelopen jaren zijn er al drie redoutes gerealiseerd: bij Lobith in de Geuzenwaard en bij Carvium Novum en in de Herwense Ossenwaard. In de Revensweert bij Herwen wordt op dit moment de vierde redoute gebouwd. Naar verwachting is de bouw voor deze zomer helemaal klaar.

De redoutes zijn strak gestileerde (en groene) heuvels, met betonnen traptreden en betonblokken bovenop. Bij de 'torens'

staan informatiepanelen met tekst en uitleg over de historie. De redoute in de Revensweert wordt hoger dan de andere redoutes en krijgt halverwege een plateau. Vanaf de toren heb je zicht op de verzamelplaats van prins Maurits nabij Oud-Zevenaar. Dat is de plek waar Prins Maurits zijn manschappen verzamelde en verdeelde over het gebied. De redoute wordt mogelijk gemaakt door de provincie Gelderland en is een samenwerking tussen de gemeente Zevenaar, Staatsbosbeheer en kleiwinnaar Delgromij.

Wethouder Belinda Elfrink, met onder meer toerisme in portefeuille, is trots op de vierde redoute. 'Het is prachtig om te zien dat er zoveel betrokkenen bezig zijn met het project. In het verleden is er flink gevochten in dit gebied door Prins Maurits tegen de Spanjaarden. De redoutes brengen de historie weer tot leven. Vanaf de redoutes kun je de omgeving bekijken. Een mooie onderbreking van je fiets- of wandeltocht.'

foto: Du Mont Beton BV | fotobewerking: Paul de Kort

Van de coördinator:

Voorintekening ANLb voor beheerjaar 2021 en 2022:

In juni zijn we bezig met de zogenaamde voorintekening (concept aanvraag) voor het beheerjaar 2021. Op het moment is alleen budget beschikbaar voor het verlengen van aflopende SNL contracten. Deze deelnemers zijn al door ons benaderd. Helaas is er waarschijnlijk geen budget beschikbaar voor uitbreiding bij bestaande deelnemers en van nieuwe deelnemers.

Verder is een bescheiden budget beschikbaar om de patrijs te helpen in het Focusgebied in het Duivense Broek. In dit gebied worden patrijzen geteld door een vrijwilligerswerkgroep. Hierdoor hebben we een goed beeld van het voorkomen van patrijs. De boeren in het Duivense Broek (waarvan we een emailadres hebben), hebben een email ontvangen ivm. de mogelijkheden. Er zijn mogelijkheden voor beheerpakketten tbv. patrijs op ca. 2-4 ha. Het gaat dan om Patrijzenranden, Kruidenrijke akkerlanden en Wintervoedselakkers

Wat kunt u doen om de patrijs te helpen?

Veel info over de patrijs en het optimale beheer voor de patrijs is te vinden op:

<https://www.vogelbescherming.nl/ontdek-vogels/kennis-over-vogels/vogelgids/vogel/patrijs>

en de Factsheet akkervogels patrijs. Onderstaande informatie is overgenomen uit deze bronnen.

Halverwege de jaren zeventig van de vorige eeuw kwam de patrijs nog vrijwel landsdekkend als broedvogel voor in akkers, graslanden en duinen. Sindsdien is het aantal patrijzen met meer dan 95% afgenomen en is de soort verdwenen uit delen van het midden en het noorden van Nederland. Het zwaartepunt van de huidige verspreiding ligt in agrarisch gebied in zuidelijk en oostelijk Nederland.

Patrijzen zijn standvogels, die jaarrond in het leefgebied verblijven. Patrijzen nestelen in overjarige, ruige, grasachtige vegetaties, zoals akkerranden en bermen en in de vegetatie onder struwelen, heggen en hagen. Zijn die er niet, dan maken ze hun nest ook wel in de randen van graan- en graspercelen. Essentieel is dat kuikens veel insecten kunnen eten. Insectenrijke vegetaties moeten dekking bieden aan de kuikens, maar mogen ook weer niet te dicht zijn, want dan kunnen oudervogels en kuikens er zich niet in verplaatsen. Wat ijlere vegetatie heeft meer voordelen: kuikens drogen na regen sneller op en het insectenleven komt sneller op gang.

's Winters hebben patrijzen een voorkeur voor gronden met enige vorm van begroeiing, zoals stoppels, wintergraanakkers en grasachtige overhoekjes.

Als grondgebruiker in het buitengebied kunt u de patrijs en andere weide- en akkervogels helpen. Er zijn drie zaken die erg belangrijk zijn, namelijk het zorgen voor veilige nestgelegenheid, het zorgen voor voldoende insecten als zomervoedsel en het zorgen voor voldoende wintervoedsel.

Zorg voor veilige nestgelegenheid:

- Leg meerjarige, ruige, grasachtige randen aan langs akkers en graslanden. Maak de randen zo breed mogelijk (>10 m). Smaller randen bevorderen predatie.
- Is er weinig begroeiing die dekking biedt? Leg dan struwelen aan met bijvoorbeeld sleedoorn, meidoorn, liguster of hondsroos.
- Maai bermen, randen en slootkanten één keer per jaar, maar niet in het broedseizoen (april t/m augustus). Daarbij is het erg belangrijk om 15 à 30% ongemaaid te laten, zodat zich overjarige vegetatie kan ontwikkelen. Patrijzen hebben die nodig voor hun nest.
- Zorg dat de overjarige begroeiing goed over een gebied is verspreid. Zo kunnen meerdere patrijskoppels een veilige nestplek vinden.

Zorg voor voldoende insecten als zomervoedsel:

- Creëer insectenrijk kuikenhabitat door stroken in te zaaien met een speciaal op patrijskuikens afgestemd mengsel. Leg deze stroken aan in het open veld, dus uit de buurt van bomen en struiken. Ze moeten minstens 10 m breed zijn, bij voorkeur breder. Zaai elk voorjaar afwisselend de helft van de strook opnieuw in. De vegetatie die het eerste jaar opkomt is bloemrijk en daarmee uitstekend insectenrijk kuikenhabitat. In het tweede jaar is dezelfde vegetatie geschikt als nesthabitat.
- Gebruik geen herbiciden en insecticiden in de buitenste randen van graangewassen, zodat kruiden en insecten er kunnen overleven. Wees terughoudend met het volvelds gebruik van insecticiden in graanteelten. Gebruik bij voorkeur selectieve middelen. Hoe meer insecten, hoe groter de overlevingskansen voor patrijskuikens.
- Laat landbouwwegen zoveel mogelijk onverhard of creëer andere zandige plekken.

Zorg voor voldoende wintervoedsel:

- Laat stoppels van granen en andere gewassen zo lang mogelijk onbewerkt. Hierdoor blijven zaden aan de oppervlakte beschikbaar. In graanstoppels kan zich ook nog een onkruidvegetatie ontwikkelen.
- Leg een wintervoedselveldje aan: zaai granen in die in de winter over blijven staan. Deze veldjes bieden in de winter dekking en voedsel.

De ernstig bedreigde patrijs is het boegbeeld van het project PARTRIDGE. In twee proefgebieden in Brabant en Zeeland worden hagen geplant en 'keverbanken' (50 cm verhoogde stroken van 3m breed ingezaaid met een graskruidmengsel) aangelegd. En deze aanpak blijkt te werken. Voor meer info over het project zie:

<https://www.vogelbescherming.nl/bescherming/wat-wij-doen/onze-boerenlandvogels/kerngebieden-en-projecten/partridge1>

COLOFON:
Redactie nieuwsbrief:
Annette van Steen
email: a.v.steen@live.nl

Sekretariaat:
T. Bus - Stolwijk
Wilhelminalaan 1
6901 DA Zevenaar
telefoon: 0316-845262
email: toetenburg@live.nl

Website VSR:
www.rijnstromen.nl

Lay-out & druk:
CP Grafimedia / EB

Verspreiding:
T. Bus - Stolwijk